

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

Vastaus valtuustoaloitteeseen
17.12.2024

Mikro- ja pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua julkisiin hankintoihin kehitettävä mm. riittävän varhaisella tiedotuksella sekä neuvonnalla

Valtuustoaloitteen ovat laatineet Riitta Kuismanen (kd) ja 6 muuta allekirjoittajaa. Aloite on jätetty aluevaltuuston kokouksessa 9.9.2024.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Pirha toimii aloitteellisesti järjestämällä koulutuksia ja neuvontaa yrityksille. Tuen tulisi olla konkreettista ja yritysten osallistumista hankintaan esimerkiksi konsortioina tulisi tukea. Hankintaprosessissa ehdotetaan huomioitavan väljempi aikatauluttaminen, liialti rajaavista ehdoista luopuminen ja hankintojen osiin jakaminen, jotta pienempienkin toimijoiden osallistuminen on mahdollista. Varhaiseen viestintään myös pienhankinnoista tulisi kiinnittää huomiota ja aktiivista vuoropuhelua mikro- ja pk-yrityksiin lisätä.

Hankintoihin liittyvä tavoitteisto Pirkanmaan hyvinvointialueella

Pirkanmaan hyvinvointialueen hankintaohjelmassa (aluevaltuuston päätös 8.5.2023) on asetettu hankintatoiminnalla tavoiteltavat päämäärät: 1) Hankimme vaikuttavia, laadukkaita ja käyttötarkoitukseensa soveltuvia palveluja, tavaroita ja urakoita, 2) Hankinnat ovat kustannusvaikuttavia suhteessa omaan tuotantoon, 3) Hankinnat ovat vastuullisia ja hallitsemme riskejä monipuolisesti, 4) Edistämme ja hyödynnämme monipuolisia markkinoita ja niiden ekosysteemejä. Jälkimmäistä kohtaa on määritelty seuraavasti:

- Markkinoiden kehittymistä seurataan ja hankintatoiminnan vaikutuksia markkinoihin arvioidaan
- Hyvinvointialueen hankinnat ovat houkuttelevia erilaisille tarjoajille.
- Markkinoiden innovatiivisia ratkaisuja ja kehittämispotentiaaleja tunnistetaan ja hyödynnetään hyvinvointialueen palvelujen ja toiminnan kehittämiseksi.

Päämääriä pyritään edistämään tasapainoisesti. Hankintaohjelman mukaisesti luomme käytäntöjä siihen, että tunnemme markkinatoimijat ja -tarjonnan, kykenisimme arvioimaan hankinnoilla aikaansaatavia markkinavaikutuksia ja tekemään myös innovatiivisia hankintoja.

Valtuustoaloitteessa todetaan julkisiin hankintoihin tarvittavan lisää tervettä kilpailua. Pirkanmaan hyvinvointialueen hankintaohjelman toteutumista raportoidaan tilinpäätöksessä ja seurantamittareiden tulokset raportoidaan tilinpäätöksen liitetiedoissa. Yksi mittareista on kilpailutuksissa saatujen tarjousten määrä, jolla seurataan kilpailun syntymistä hankinnoissa. Hankintaohjelman ensimmäisenä toteutusvuonna (2023) Pirhan 64:ssä toteutetussa hankinnassa saatiin keskimäärin 7,8 tarjousta kilpailutusta kohden. Vaihtelu oli kuitenkin suurta. Palvelujen ja urakoiden kilpailutuksissa saatiin keskimäärin 12,4 tarjousta, mutta aineita, tarvikkeita ja tavaroita koskevissa vain 2,1. Lisäksi oli 14 kilpailutusta, koskien pääosin laitteiden ja kaluston hankintoja, joissa kilpailua ei syntynyt. Hyvinvointialueella on käyty läpi jälkimmäisten osalta mahdollisia syitä ja tunnistettu toimenpiteitä tuleviin hankintoihin.

Lisäksi hankintaohjelman mittarina on pienten ja keskisuurten yritysten sekä järjestöjen osuus tarjouskilpailujen voittajista. Hankintaohjelman ensimmäisenä toteutusvuonna (2023) osuus oli 79 %. Markkinakartoitus, -vuoropuhelu tai tietopyyntö oli ennen kilpailutusta toteutettu 22 %:ssa hankintoja. Mittarin valossa näitä toimenpiteitä on syytä lisätä.

Vastaukset valtuustoaloitteessa esitettyihin näkökohtiin

1. Koulutusten ja neuvonnan järjestäminen ja varhainen viestintä hankinnoista
Pirkanmaan hyvinvointialue järjestää jo vakiintuneesti alkuvuodesta hankintainfon kaikille hyvinvointialueen hankinnoista kiinnostuneille. Tilaisuudessa esitellään hankintasuunnitelmaa, joka on listaus tulevista kilpailutuksista, ja käydään siitä keskustelua. Seuraava hankintainfo järjestetään tammikuussa 2025.

Pirkanmaalla Tuomi Logistiikka käynnistää keväällä 2025 säännölliset infotilaisuudet Tuomen suunnittelemista yhteishankinnoista. Myös Istekki järjestää säännöllisesti hankintawebinaareja muun muassa tulevia kilpailutuksiaan koskien.

Lisäksi erityisesti sote-palveluhankinnoissa toteutetaan poikkeuksetta markkinavuoropuhelut. Tilaisuuksista viestitään julkisten hankintojen ilmoituskanava Hilmassa. Sote-palveluhankintojen valmisteluprosessin yhteydessä vuoropuhelua markkinoiden kanssa toteutetaan varsinaisten markkinavuoropuhelutilaisuuksien lisäksi myös erilaisten tietopyyntöjen muodossa. Tietopyynnöllä voidaan laittaa hankinnan keskeisiä asiakirjoja tai muita keskeisiä pohdinnan alla olevia asioita palveluntuottajille kommentoitavaksi.

Hyvinvointialue ja Pirkanmaan Yrittäjät kävivät syksyllä 2024 yhteisen keskustelun, jossa käytiin läpi yhteistyön mahdollisuuksia liittyen tulevista hyvinvointialueen hankinnoista tiedottamiseen

sekä hankintoja koskeviin koulutuksiin. Keskustelussa tunnistettiin koulutuksen sisältöjä, jotka palvelisivat hyvinvointialueen hankinnoista kiinnostuneita palveluntuottajia. Pirkanmaan Yrittäjät tiedottavat pilotinomaisesti hyvinvointialueen ajankohtaisista hankinta-asioista ja hankinnoista omassa joulukuun tiedotteessaan yrittäjien verkostolle. Ajankohtaisten hankintojen kohteena ovat palvelut, joiden markkinat koostuvat pienistä tuottajista. Tiedottamista koskevalla yhteistyöllä halutaan varmistaa mahdollisimman laaja ennakollinen viestintä näitä hankintoja koskien.

Hyvinvointialueen strategiset hankintapalvelut tekee yhteistyötä pirkanmaalaisten toimijoiden kanssa, jotka tuntevat yrityskenttää. Hyvinvointialueen hankintapäälliköt ovatkin olleet läsnä useissa Pirkanmaan Yrittäjien sekä kunnallisten yrittäjäjärjestöjen järjestämässä tapahtumissa kertomassa hyvinvointialueen hankinnoista. Lisäksi olemme syksyllä 2024 hakeneet rahoitusta hankkeelle (Digital Health 3), jossa Business Tampere kehittäisi yrityksille yhteistarjouspalvelua. Yrittäjäjärjestöjen tai muiden kaupallisten toimijoiden on syytä vastata juridisesta neuvonannosta tarjouksen tai konsortiotarjouksen laatimiseen. Näitä tehtäviä ei Pirkanmaan hyvinvointialue voi ottaa vastatakseen, mutta yleisen tason ohjaukseen ja neuvontaan voidaan osallistua esimerkiksi koulutuksin.

Hyvinvointialue ja Tuomi Logistiikka kehittävät hankintatoimintaa yhteistyössä. Suunnitelmissa on tunnistaa jatkossa paremmin hankinnat, joissa viestinnän tarve tarjoajille on korostunut. Pyrkimyksenä on lisätä tarjoajien ymmärrystä kilpailutusten sisällöistä ja madaltaa kynnystä kilpailutuksiin osallistumiseen.

Pienhankinnat tulee Pirhan hankintaohjeen mukaan pääsääntöisesti kilpailuttaa kevyesti pienhankintarajan täytyessä. Hankintojen hallinnollisiin prosesseihin on rajallinen määrä varoja ja henkilöstöresursseja. Yleensä pienhankinnat onkin syytä hoitaa huomattavasti kevyemmin menettelyin kuin hankintalain mukaiset hankinnat, ja yleensä toteutetaan ns. rajoitettu pienhankinnan kilpailutus, jossa tarjouspyyntö lähetetään muutamalle tarjoajalle sähköpostitse. Hankintatarpeiden ennakollista tunnistamista tuemme hankintasuunnitelmaprosessilla sekä koulutuksilla ja ohjeistuksilla. Hankintalain kynnyksarvot ylittävät kilpailutukset esitetään aluehallituksen päätösvaltaan kuuluvalla hankintasuunnitelmalla, mutta pienhankinnoista ennakoivan viestinnän toteuttaminen systemaattisesti vastaavalla tavalla on toistaiseksi hankalaa. Nykyisen laajuuden hankintasuunnitelman koostaminen sitoo asiantuntijoiden resurssin. Hyvinvointialueella valmistellaan hankintojen toiminnanohjausjärjestelmän hankintaa, jolla osaltaan tavoitellaan myös pienhankintojen suunnitteluun parannusta.

Tietyissä palveluissa myös palveluseteli osaltaan tarjoaa mikro- ja pk-yrityksille mahdollisuuden sote-palvelujen tarjoamiseen.

2. Väljempi aikatauluttaminen

Pirkanmaan hyvinvointialueella on muiden hyvinvointialueiden tavoin ollut runsaasti kilpailutusvelkaa ensimmäisten vuosien aikana. Hankintasuunnitelmassa on ollut sen vuoksi runsaasti hankintoja ja hankintaprojektien aikataulut ovat saattaneet olla suhteellisen tiiviitä, koska on tavoiteltu yhteneviä Pirhan taseisia palveluja ja sopimuksia. Tavoitteena on pyrkiä väljempään hankintojen aikatauluttamiseen jatkossa.

Lähtökohtaisesti hankintaprojektit pyritään aikatauluttamaan mahdollisimman realistisesti, jotta keskeisiin vaiheisiin jäisi riittävästi aikaa. Hankintaprojekteissa pyritään huomioimaan myös se, ettei tarjouspyyntöjä julkaistaisi tai sopimuskausien aloittamista ajoitettaisi lähtökohtaisesti esimerkiksi yleisimpien lomakausien aikaan.

3. Liialti rajaavista ehdoista luopuminen

Arvostamme palautetta, jota tarjoajat hankinnan ehdoista antavat esimerkiksi hankinnan kohteen kuvausta, tarjouskilpailun ehtoja ja sopimusehtoja koskien. Markkinavuoropuheluun osallistuminen on yksi keino hankinnan ehtoihin kantaa ottamiseen.

Hankintakohtaisesti valmistelemme huolella ehdot huomioiden muun muassa hankinnan kohde, tavoitteet ja markkinatilanne. Välillä teemme erillisselvityksiä yksittäisten ehtojen osalta. Marraskuussa 2024 toteutimme hankintasopimuksen työllistämisehdon käyttöä koskevan kyselyn palveluntuottajille.

Suomessa julkisissa hankinnoissa yleisesti käytetyt sopimusehdot (JYSE Tavarat, JYSE Palvelut) ovat päivittymässä. Nykyisissä JYSE 2014 -ehdoissa vahingonkorvausvastuun enimmäismäärä on viisi kertaa hankintasopimuksen laskennallinen arvo. Päivityksenä on esitetty, että vahingonkorvausvastuun enimmäismäärä olisi hankintasopimuksen laskennallinen arvo. Pirkanmaan hyvinvointialue omalta osaltaan lausuu JYSE-ehdoista.

4. Hankintojen osiin jakaminen

Osiin jakamisen arvioi tilaaja hankinnan valmisteluvaiheessa. Tällöin huomioidaan muun muassa jakamisen soveltuvuus hankinnan kohteeseen ja tavoitteisiin sekä markkinatilanne. Tilaaja voi tavoitella kokonaisvastuullista palveluntuottajaa eri syistä. Osiin jakaminen edellyttää muun muassa, että hankinnan kohde on tilaajan tavoitteleman kokonaisedun näkökulmasta

perusteltua toteuttaa usean toimittajan mallilla ja tilaajalla on kykyä hallinnoida useiden sopimuskumppaneiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

Osiin jakaminen ei ole ainoa keino useiden toimittajien valitsemiselle. Käytettäessä puitetyyppisiä sopimuksia esimerkiksi sote-palveluhankinnoissa valitaan useinkin isompi joukko palveluntuottajia.

Johtopäätökset

Valtuustoaloitetta ja siihen annettavaa vastausta on käsitelty Tuomi Logistiikan hankintapalvelujen kanssa. Jatkamme yhteistyötä hankintojen kehittämiseksi hyvinvointialueen tavoitteiden mukaisesti toteuttaen vastauksessamme esitettyjä toimenpiteitä.

Tampere 17.12.2024

Anniina Tirronen, hankintajohtaja